

CSIKI HIRLAP

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI HETILAP

Előfizetési árak:

Egész évre 8 K, fél évre 4 K, negyed évre 2 K. A hirdetésekért olcsó díj szerint számítjuk. — Egyes szám ára 20 fillér.

—: Megjelenik minden szombaton. —:

Főszerkesztő:

PÁL GÁBOR

ny. főigazgató.

Felolós szerkesztő:

Dr. GÁL JÓZSEF

ügyvéd.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Dr. Gál József ügyvéd irodája, hová a közlemények, hirdetések és az előfizetési díjak küldendők.

Kéziratokat nem adunk vissza. — Nyíltlter sora 20 fillér.

Beköszöntő.

Üdv az olvasónak! Legyen szabad így köszönteni mindazokat, akik jóindulattal és rokonszenvvel veszik kezükbe lapunk első számát, mint újszülöttet.

Nincs kétségünk aziránt, hogy vannak, akik inkább szerették volna, ha nem születik, de szolgáljon vigasztalására az újszülöttnek, hogy vannak száman rokonlelkek, kik várták eljöveteletét, óhajtják megerősödését, sőt vannak olyanok is, akik a köznek javára szép reményeket fűznek jövőjéhez.

Várták eljöveteletét azok, kiknek lelkük egyik legszentebb vágya hazánk független államiságának kiépítése. Az ilyenek, úgy hisszük, mindenkor örvendenek, valahányszor soraikba ifju harcos lép, ki velük ezért lelkesedni és egy jobb jövő érdekében küzdeni kész. Várták születését és óhajtják megerősödését azok, akik szeretik véleményüket egy minden irányban független lapban kifejezésre juttatni és a társadalmi életben felmerülő kérdésekről senkit nem sértő, komoly hangon eszmecserezt folytatni.

Ezidőszerint „Csikország”-ban nincs ugyan hirlapokban szükség, de mégsem fölösleges az ellenvélemény megnyilatkozására még egy alkalmas organum.

A munkapárt céljait szolgáló hangok mellett, hadd jusson szóhoz itt a vármegye középpontjában a nem hivatalos, független felvágás is.

Vidéki lap, főleg hetilap, nem ringathatja magát abban az illúzióban, hogy országos politikai kérdésekben véleménye irányít. Ilyen nagyratörő álmai a Csiki Hirlapnak nincsenek. De vannak vágyai és lesznek arra irányuló törekvései, hogy Csik hazafias székely lakosságainak lelkében ne engedje elhomályosodni és elhalványulni

azt az ideált, melyért minden igaz magyar lelkének hevülnie kell: a független, önmagáért élő és küzdő Magyarország egykor megvalósuló ideálját. Hiszen hazánk legdicőbb történeti korszakában, a Bocskay és Rákócziak idejében és legutóbb az 1848—49-iki szabadságharcban ezért harcoltak ősei és áldoztak annyi vért. A jelenlegi nemzedéknek pedig, ha őseihez hű akar maradni, láplálnia és fenn kell tartania a független államiság megvalósítására irányuló törekvést, amire nem használta fel a székelység eléggé azt az erőt, mellyel az ország ezen keleti magyarsága rendelkezett. A független Magyarország eszméjének megvalósításáért soha nem lankadó harcfolyó a tiszta magyarokta vármegyékben s ebben a kitartó harcban méltán számítanak a székely vármegyék lakosságainak támogatására, melyeknek politikai köztevékenységét nem foglalja le a nemzetiségekkel való küzködés, miként a vegyes lakosságú vármegyék magyarságát, kik eleget tesznek hazafias hivatásuknak, ha a magyarság vezetészerepét vármegyéjükben biztosítani hatékonyan törekednek.

Vannak vágyai és lesznek törekvései lapunknak aziránt is, hogy a megyei önkormányzatban legyen pezsgő élet, kerüljenek felszínre és nyerjenek megvitatást oly kérdések, melyek vármegyénk kulturális előhaladásainak javára szolgálnak.

Ugy ez utóbbiakban, mint az országos politikai és más kérdésekben a Csiki Hirlap szava független lesz minden irányban. És hogy ilyen lehessen, nem csatlakozik egyik politikai párt-hoz sem, nem köti magát azok egyikének hivatalos programjához sem, de a függetlenségi pártok közös törekvéseinek mindenkor őszinte harcosa lesz.

Melegen üdvözöl és felkarol minden eszmét, melyet megyénk és hazánk javára, a magyarság vezérszerepének biztosítására, a keresztény kultúra

előmozdítására szükségesnek, hasznosnak vagy éppen üdvösnek vél, jöjjön az bárkitől, keljen ki bármelyik párt vagy párttörődék termelő melegágyából.

Ezek után mondanunk is talán fölösleges, hogy lapunk személyi kultuszt nem üz, szabadon megmondja bárkivel szemben véleményét, mert előtte csak egy tekintély lesz: az igazság, valamint csak egy cél lebeg: a köző.

A jövő fogja megmutatni, hogy lelkes és kitartó lesz-e a támogatás azok részéről, akik e lap megalapítását óhajtották és várták, mert ettől függ, hogy beválthassa a fennebbi sorokban nagy vonásokkal feltüntetett programját. Ha nem kap kellő támogatást, akkor mint fölösleges, kimarad az élők sorából és elmulik, mint sok más jó terv és jó szándék. Ha pedig megnyeri a rokon felvágásuak anyagi és erkölcsi támogatását, ez azt fogja igazolni, hogy szükség van rá és ekkor ígretének megfelelően becsülettel fogja teljesíteni minden irányban kötelességét.

Pál Gábor.

Karácsonyi gondolatok.

Az idő kereke forog, egyre forog, kija meg újra feleir tepei borítja be a fekete földet. És újra meg újra megjön a nagy nap, a nagy ünnepe. Karácsonyi hangulat lojja be magát a szívekbe s karácsonyi ragyogástól kapnak egy-egy kis derit azok, akiknek a lelke mélyen bú tanáz. És ilyenkor megszallt bennünket a nagy ténynek emlékezete. Esztünkbe jutnak Isten-sugallta jósk jövőndölései, melyek beteljesedének...

Napkeleten félragyogott a csillag...

Megszületett végre az Ige, az Eszme.

Az idők teljessége lebegett a vizek fölött. És löhagzott az ének a bethlehem-i pusztákon: „Dicsőség a magasságban Istennek!” És e dal szebb volt a szférák zenejénél. És e dalnak akkordjaihoz fogható nem ismer a história!

A „CSIKI HIRLAP” TÁRGÁJA.

Iliáék Budapestén.

— Földes Zoltántól. —

— Szép város ám a mi Budapestünk! — mondtam mindig az iskolában a gyerekeknek, ha a főváros valamiképpen szobajött.

— Be szeretnék látni! — szólott nem egyszer Iliá is, a kis inges fiúcska.

Én megfenyegtettem a mutató ujjammal a huncotot. —

És hogy és miképpen, — egyszer csak az a gondolatom támadt, hogy felviszem a rajkóimat a szép Budapestre. Hogy fognak bámulni a kis, borzas román gyerekek a főváros szépségein, mozgalmasságán, czemnyi színein!... És hogy fog bámulni rajtuk — Budapest!...

Am jómagyarország lelke is költözik betéjük, ha meglátják a nagy dobogó szívet, magyar hazám vérforrását, a nemzeti élet idegzelének középpontját...

A gondolatot tett követte s nem sokára megindult a gyűjtés a Budapesti Hirlapban a hollói gyermekek pesti utazására. Rákosi Jenő meleg szívvvel fogta föl az ügyet... Gróf Festetich Géza is kicsikart a fővárostól 100 koronát. A nemes gróf lelkesen támogatla törekvésünket.

Igy aztán augusztus hó első felében megvalósulhatott a hollói gyermekek nagy álma. Utban voltunk Budapest felé. Nagy volt az öröm!

Maroshévízre hördő-szekerek vitték a kis észlel-szijas festvéreket. Jökdévűen énekeltek a golyhók. A fenyvesek, a bércek ekhoztak a vidám kacajtól.

Az állomáson volt bálulás!... Nem látlak el-addig vonatot, mozdonyt... Az utazóközönség is körülvette őket és kérdésekkel ostromolta. Amikor a vonaton elhelyezkedtünk, Szimion is jökdévű volt. A kis, barna, komoly képtű fiúcska. Amint a vonat mozgásba jött, szertelenül csodálkoztak és mulattak a különös alkotmányú, amely vasutadakon rohan tova, dübörög és viszi őket... Nemesak Szimion, meg a huncut Iliá, hanem a többi is; a sötét szemű Jóska, a Gligor, — mindenik.

Az a Jóska, akit sötét szeműnek neveztem, különös egy gyerek. Az édesanyja nem engedte el Pestre. Ő neki állott és gyalogosan megelőzte a szekereinket és amikor Borszékét elhagytuk, briganti módjára előugrott a bokrok mögül és se szó, se beszéd: felszókált az egyik szekér saroglyájába... No, hát ezt vinni kellett!... Pedig ünneplőruhát sem hozhatott magával, se kalapot... Hanem ő látni akarta — az édes haza fővárosát... Szerencsés volt a lurkó. Budapestén jószívű kisasszonyok fölszerelték egy fain, új kalappal...

Pest nem hiába „szépen fest,” mert Iliáéknak is tetszett...

Amikor megérkeztünk a nagy pályaudvarra, alig tudtak megmozdulni az észmnyűlködéstől. Micsoda nagy, tömegtelen üveggedele volt annak az indóház-nak! Mily tömegben kellett átgázolni — a felséges panorámáig, mely az épület belső oldalán szemük

elé tárult. Az eleven, mozgó világváros!... És ez a magyaroké, a miénk!...

Iliá, — ha nem mondok sokat, — oly szájtátást mívelt, hogy az egyik bérpalota majd belezuhan a torkába.

— Illes, te, — mondok Illes! — És ő mintha álomból ébredne, bálumla néz ram, majd szélesre huzza a száját és mosolyog.

De a többi sem volt külön.

Nem sokára bérkocsikon ültünk és szállásunkra hajlattunk, a Wesselényi-utcabeli elemi iskola palotájába. Utközben a kis Serbu gyerek az öklével mutatott a „nagy házakra” és a fejüket igenesek csóvalgatták a porontyok. Kárhozasok nagy kórakások ezek! Ugyanbizony, hogy tudták ezeket felépíteni? Ni az is mekkora!...

Hanem amidőn egy villamoskocsi felsurungozott — előttünk, ujjongó kedvvel csapták össze a tenyerüket; némelyik hitetlenül vizsgálta a furcsa jelenséget és volt, aki azt állította, hogy a föld alatt dróton rángalják azt az izét...

A főváros gondos atyaként fogadott. A tanács ágyakat vitetett az iskolába; mosdótalakat, törülközőt is és mindent, ami szükséges. Gróf Festetich, aki már táviratban is előre jelezte, várt a városházában. Másnap megjelentünk előtte, kalauzunkkal — egy lelkes fővárosi tanítónóval — együtt. Soron kívül fogadott s távozásunkkor meleg kezzszorítás közben biztosított, hogy „akarmi szükséges, a főváros azonnal segítségünkre lesz.”

A fővárosban aztán szeretszéljével csatangoltunk.

Régi történet és mindig új. Szinte kétezer esztendő patinája rajta. De fontoság ragyogása nem veszt el az idők óceánjában. A Szeretet örök Napja akkor lövell szét sugarait parányi sárteknékre és azóta egy nagy világ — az emberiség táplálkozik belőle.

Azóta éri igazán az ember, hogy nincs egyedül. Azóta tudja hiton, hogy a csillagos mennyből kárpítja mögött trónol az Úr, ki végtelen hatalmu, de maga a Jóság. Azóta nem celtalan kuszaság az utja. Azóta hiszi, hogy nemcsak van, de lesz is. Azóta nagyot változott a világ képe. A krisztusi szellem egészen átforgatta a lelkek birodalmát. A pogány istenek híboros alkonyatán földrengt az igazi hajnal. A berkek nymphái s az erdők kőza szellemei visszacsüvelyedtek a sötétségbe, ahonnan előhívtá egykoron a szárnyas képezet, a teremő emberi elmé szívárványos gyermekora. Megtűresdtek a nagy vizek s a berkek létői. Az Olympos ormárról elcsúszott a Zeus-lakta ezüstfényű köd s fölragyogott a Kereszt. A Kereszt mutat ma irányt nekünk. Elenyhítő tövében pihenjük ki az élet-fáradalmát. De büvös erjét nem érezzük életemben soha, mint ilyenkor, mint karácsonykor. Valami sajátos, misztikus érzés ül meg e napon az emberek lelkét. Az isteni nagy történet, a megváltás „divina comedia”-ja hatja meg a keveseket, kik gondolkozni szoktak. S az öntudatlan csodálat és öröm üti fel tanyáit a tömeg bensejében. És színes pompa és soha nem feledhető melegség költözik be a gyermekszobákba. Mándnyáján érzüzik a magunk módján bár, hogy nagy emléket ünnepel az emberiség: az isteni szeretetnek ünnepét. Karácsonyi gondolatok csatagotatják meg szárnyaikat lelkünkben. És oly jól esik kibocsátanunk őket.

Embernek, akiket megviselt az Élet, ti, kiket megmaradtok felebarátaitok, jertek a jászolyhoz, boruljatok oda a pásztorok közé és sirjátok ki magatokat! A napkeleti bölcsék drágaságaihoz tegyetek ti is kedves ajándékot! Adjatok jó szívet a kisdéd Mesternek s Ó majd megenyhíti gyötrelmeiteket. Hiszen tudjátok, ki O! A szeretet maga. És aki e forráshoz, a Szeretetet e nagy tengeréhez járul s belőle merít, a legzadagabb a világon. Mert látjátok, sok kincs van a földön, de egy se ér föl vele. Ritka ember, aki igazi birtokosa. Sokan vannak, akik untalan ajkukon hordják, akik fennhangon hirdetik, de hányan közülük még hírt se látták! Mert úgy kell lenni: a szeretet nem szó, a szeretet tett, a szeretet jóakarát, a szeretet áldozat, a szeretet lemondás, a szeretet önmegtágadás, a szeretet észlethe egyenesség!

Jöjjen hát el országba a Szeretetek! Tánkjék el a kaján irigység, a sima alarcba burkolt rút fekete-lelkűség eszedekedeteit körül közül s akkor lesz majd egyszer boldog karácsonyotok. Dobjátok ki magatokból a hazugságokat! Szüllessék meg e napon lelkeitekben az igazi kis Jézus s akkor megoldva minden probléma, akkor meglejtve minden rejtély. Oh, te karácsonyok karacsánya! Téged üdvözöllek és várlak én. Légy üdvöz te, Szeretet ünnepé! Jöj közibénk, légy velünk te nagy, te isteni! Hiszen:

„Te vagy a lélek, — mint sírja a költő — oh szent Szeretet!
Téged imádnak mindenk által,
Te vagy a végtelen elve, az Isten.”

—ír.

Megnézünk mindent. Lelkes Cicerónék buzgón és odaadóan magyarul. S ha belefáradt, kiegészíttem a rögtönzött előadásokat. A gyermekek nagyon hálás hallgatók voltak s figyeltek minden szavunkra, sőt kérdéseket is intéztek. Persze, ilyeneket is:
— Ugyebár, a király szobá: arannyal vannak behuza?
— A magyar király szereti-e a — németeket? ..
— A király esténként leteszi-e a koronáját?
— Jól bírja-e? ..
— A miniszterek esznek-e puliszkát?
— A budapesti emberek hol kaszálnak? stb.
Természetes, hogy jóüzien nevetünk az efféleken. Kiválóan fűszercezte a jó időtöltést az ilyen naivitás. Vöb aztán egy hely, ahol bebujtunk a föld alá. Ilia szót, ott és szaglászva nézett szét. Nyilván a káposztára gondolt ...
— Ilia, — világosított őt fel, — ez nem pince. Mire ő bánatosan csettintett a nyelvével, hogy a káposztalétről le kell mondania ...

De nyomban elfeledte a pincét meg kívánatos rejtelmeit, mert a sötétségben fénylő csillagok derengtek feléje. Az egyik mozgott. Villamos lámpák voltak, meg az őrdögnyös masina, amelyik odafönt is ló nélkül szaladgál. Fel is ültünk rá. A fiuk fél voltak stímolva; a legünnepesebb komolysággal ültek a padokon, akárcsak valami római szenátorok ... Az idegenek szeme rájuk tapadt és ők úgy érezték magukat, mint az őz a vadfogóban ...

A városligetben, — mert hisz odamentünk, — mesecsországba leptünk. És bámultunk; bár azt hiszem, a sarkunkban lehetett már egy élelmes impresszárió,

Gyűlések.

Csikvármegye állandó választmánya folyó hó 27-én törvényhatósági bizottsága folyó hó 28-án gyűléseket tartanak. A tárgysorozat következő:

1. Szentesítést nyert törvények ki hirdetése.
 2. Beöthy László kereskedelemügyi m. kir. miniszter kinevezése.
 3. Belügyminiszter leirata vármegyei pótadók tárgyában.
 4. 1912. évi legelőb adót fizetők törvényhatósági bizottsági tagok névjegyzékének bemutatása.
 5. Polgári előnökök és orvosok kiküldése a jövő évi fősorozásra.
 6. A közgyűlés kebeléből kiküldendő bizottságok megalakítása.
 7. Bekényhid építésére vonatkozó szerződés jóváhagyása.
 8. Fenyéd—zetelaka —tekerópatáki törvényhatósági ut kiegészítéshez szükséges ingatlanok megszerzése.
 9. Társötvényhatóságokkal való levelezés (4 drb.)
- Magánjavak ügyei:**
10. Feketevízi erdőségek faanyagának értékesítése.
 11. Vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter leirata erdők értékesítése tárgyában.
 12. Leirat ugyanonnan a magánjavak tisztviselőinek fizetésrendezése tárgyában.
 13. Megyei erdőörök és erdőszolgák fizetésrendezése.
 15. Ásványvíz források bérlete.
 16. Csató István írnök segélyezése.
 17. Ferenczi Henrik m. írtató segélyezése.
 18. Tompa Györggyel kötött adás-vevési szerződés.
 19. Bíró Ignác ipariskolai tanuló segélyezése.
 20. Tanszerkiállítás segélyezése.
 21. Vakok intézetének segélyezése.

Községi ügyek:

- A) **Csikszere da városban:** Építkezési szabályrendelet tervezete. Villamosítási építése felett kötött szerződés. Városi allatorvos fizetésének rendezése. Felelbezés a piac kibővítése ellen. Tanszerkiállítás segélyezése. Rendőrorosmester segélyezése. 1912. évi költségvetés.
- B) **Gyergyószentmiklós városban:** Vízvezetés és csatornázás előmunkálatainak költségei. Városgazda jutalmának köztelgl- és cementárugyár r. t. részvényeinek vásárlása. Ingatlanok haszonbérbe adása (2 drb.) Ingatlan eladás. 1912. évi közmunka. Rendőralap. Majorsági költségvetés.
- C) **Gyergyóöbölgyesi járásban:** Hűsvágási szabályrendelet Tolgyes, Békás és Borszék községeken.
- Békáson: Hűsvizsgálati teendők végzése. Borszéken: Rendőrség szervezése. Belborban: 1910. évi számadás. 1912. évi költségvetés Tolgyes, Borszék, Békás, Holló és Belbor községeken.
- D) **Gyergyószentmiklós járásban:** Ditróban: Köleszentmiklós elleni felelbezés. Községi pótadók törlése (4 drb.) Számadási tértimnyek törlése. Zsögödi tüzkárosulatok segélyezése. Ideglenes kölcsön kamatainak hordozása. Kézesítő fizetésének felemelése. Gyermekevődő ligába való belépés. Tanítóhő helyettesítésének költségei.

Gyergyóremetén: Községi bíró fizetésének felemelése. Korcsmaház építése elleni felelbezés. Gyergyóujfaluban: Pótadó százalék felemelése. Szárhegyen: Segédjegyzői állás rendszeresítése. Kilyénfalván: Községi bába lakása. Csibipataki erdő eladása. 1910. évi számadások: Szárhegy, Csomafalva, Ditró, Salamás és Tekerópaták községeken. Csomafalván: községi írnök választás elleni felelbezés. 1912. évi költségvetések: Alfalu, Kilyénfalva, Vastláb és Ditró községeken. Gyergyóremetén: községi jegyző nyugdíjazása. E) **Felcsiki járásban:** A karcsfalvi egészségügyi kör községeinek a körorvos látogatási díjai megváltása tárgyában hozott határozat. Dánfalván: Községi jegyző lakbérének megállapítása. Zsögödon: Építkezési bizottság napidíjai. Hűsvizsgáló kiképezetése. Községi bizonyítványok kiadásának megtagadása elleni felelbezés. 1910. évi pót-költségvetés. Madéfalván: Községi telep kitisztítása. Gyimesközélpokon: Szervezési szabályrendelet. Korcsma-telek bérbeadása. Jenőfalván: Haszonbér elengedése. Csikszentmiklályon: Apaállatok részére istálló építés. Csikszentdomokoson: Községi jegyző nyugdíjazása. Vacsárcsiban: Ingatlan elidegenítés. Gyimesbükkön: Ingatlan vásárlás. Szépvízen: Községi esküdtek fizetésének felemelése. Rákoson: Községi pótadók törlése (2 drb.) Karcsfalván: Községi jegyző lakása. Várdotalván: 1911. évi költségvetés. 1912. évi költségvetések: Karcsfalva, Mindszent, Csieső, Szentlélek, Taplaca (2 drb.) Rákos, Csomortán, Csobottalva, Göröcsfalva, Gyimesbükk és Vacsárcsi községeken. F) **Kászonszelecsi járásban:** Mezősasón: Kölesönfelvétel. Szentimrén: Egyházi alapok kezelése. Pótadó-törlés. Temető kibővítése. Ingatlan vásárlás. Kászonyfaluban: Cserépgyár fölölsegenek hova fordítása. Tanitok fuvaratalánya. Közvágóhid építésének költségei. Bánkfalván: Pótadó törlés. Harangozó fizetésének megállapítása. Esküdtek fizetésének megállapítása. Kőzmason: Nyergestetői ünnep költségeinek hordozása. Faiskola kezelő és segedmunkás díjazása. Tenyesziba beszeresével felmerült költségeinek hordozása. Kötelőző tüzoltóság szervezése. Tusnádon: Furdószövetkezet részére utak fenntartásához szükséges anyagok átengedése. Községi jegyző jutalmazása. Elemi iskola csürenek eladása. Ingatlan bérbeadás. Tanító fizetésének megállapítása. Tanító laatalányának megállapítása. Iskola szolgáló fizetésének megállapítása. Csikszentsimonon: Segédjegyző fizetésének megállapítása. Ugyanaz Csátoszege. Szentmárton és Csekefalván ingatlan bérbeadás.

a fehér abros, hanem a kis pófacska-ja is gyönyörűen megazott. — a közönségek nem kis öröme ...

A városligetben különben oly szerencsések voltak, hogy — reptüló embert láttunk. Szekely Mihály karesu monoplanjával hatalmas íveket írt a levegőben. A tacsók előbbben köszáli sasnak vélték s amikor értesültek a dolog mibenlétéről, kijelentették, hogy ők is szívesen repülnek. Talán ezzel a számdékkal vette meg Ilia azt a piros kaucuk-gömböt, melyért egy hatást adott. De úgy látszik, az ócsó instrumentum nem bizonyult megfelelő eszköznek a repüléshez ... És, amint sejtem, ez a tapasztalat lehagolta a hollósarki pilótát.

No, de ha nem repülhettünk, villamosra ültünk. A budavári ünnepségen, augusztus 20-án, ott voltunk. Ez alkalommal meghatottan jartuk körül első szent kiralyunk áldott Jobbját s megnéztük a király palotáját. Amint végigsétáltunk az aranyos, voros márvánnyal burkolt, pompás termeken, borongó kedv szállt a kis szívekbe is. Hol a — király?! ...

A budavári honvédszobornál levett kalappal állottunk meg. Lelkes szavakat intéztem a gyermekekhez és megéljenzettük a magyar Hazát ... És én arra gondoltam, mikor lesz az én falum, az én népem is ismét magyarrá, a nemzeti élet részesevé.

Bár nyomban meg is adtam rá — magamban — a feleletet. Akkor, amikor ez a nemzedék, — mely ime itt körülvesz s az iskolában magyar tanító szavát hallja, — felnő. Mert ez már a miénk ...

... És mosolyogva simogattam meg a Labancz illés tejét.

Csekelyán: Vendéglő bérbeadása elleni felbevezés.

Csikszentgyörgy: Fogyasztási adókezelő jutalmazása.

Ugyanaz Kászonimpéren.

Számadások: 1909. évről Kászonaltiz és Impéren. 1910. évről Szentimón és Szentgyörgyön.

Költségvetések: 1911. évről Szentgyörgyön és Bánkfalván.

1912. évre Csikszentimre községben.

Kiadta:

Szász Lajos,
főjegyző.

Itt említjük meg még, hogy a fargyosozat b) pontja alatt több lényegtelen bizottság kiegészítése mellett titkos zavarással kerül betöltés alá a Dr. Csiky József, Dr. Fejér Antal, Bálint Lajos, Dr. Kovács Gyárfás és Dr. Daradics Félix két év előtti kapott megbízatások letevével megüresedő 5 közigazgatási bizottsági tag helye is. A kilépő tagok természetesen újból megválaszthatók.

Városi ügyek.

Vármegyénk szekvárosa iránt is kötelességünknek tarjuk érdeklődni s ép ezért elhatároztuk állandó rovatot nyitani lapunk hasábjain a városi ügyek ismertetése és állandó felszínen tartása végett, mert bár tagadhatatlan, hogy Csikszereda az utóbbi időben, — dacára szűkos anyagi viszonyainak — rohamosan fejlődött, de még nagyon sok oly teladat várja a megoldást, amelyek nélkül ma már egy valamire való város sem lehet el. Amellett Csikszeredának speciális viszonyai olyanok, hogy feltétlenül szükségessé teszik az általános érdeklődést és ezáltal a kellő tájékozottságot. Jelen alkalommal csupán egy oly dologra terjeszkedünk ki, ami még a város vezetőségének is egyelőre csak terve, t. i. a városi vízvezeték és csatornázás ügyére.

Azt hisszük, nem szükséges hosszasan indokolnunk és lejtgetnünk, hogy mily fontos ügy a közegészség, mint az általános tisztaság és kényelem szempontjából a vízvezeték és csatornázás egy oly fekvésű városban, mint Csikszereda, hol kevés jó kút van, amely között nem folyik egy oly nagyobb víz, amely a város szenny, eső és csapadék vizét elvezesse.

Feltétlenül szükséges mindakettő, mert a lakosság szaporodása és ennek folytán szükséges új építkezések miatt a város vízzel való ellátása mindig nehezebb, a szennyvizek okozta fertőzések pedig mind gyakoribbabb lesznek.

A város tanácsa foglalkozott is már e két fontos ügygel s ma már ott tart, hogy a m. kir. országos vízügyi igazgatóság véleményét is leírja arra nézve, hogy miképpen és körülbelül milyen költségvel volna a városi vízvezeték és általános csatornázás megvalósítható.

Kötelességünknek tarjuk tehát e véleményt itt a következőkben ismertetni:

18—1911. szám.

V É L E M É N Y

Csikszereda r. t. város vízzel való ellátása és csatornázása tárgyában.

I. Vízvezeték.

A város határában vízvezeteki célokra felhasználható források közül csak a Kurtalfeje nevű hegy keleti oldalán körülbelül 1000 m. Adria feletti magasságban lakadó u. n. Hármaskút jöhetne tekintetbe; ez a forrás, amely nem egy helyről fakad, hanem 50 méter hosszban a talajból előtörő szivárgások egyesüléséből áll, a múlt évi október havában 2—2 1/2 másodpercliter vizet adott, a mi napi 170—200 köbméternek felel meg. Miután a város jelenlegi lakosainak száma 4000, a város által szükségelt vízmennyiség, lakosonként és naponként 100 litert véve fel, 400 köbméter s így a Hármaskút nem volna képes a város vízszükségletét fedezni. A Kurtalfeje hegy közelében találhatók ugyan apró források, de ezek részben nem állandó jellegűek és vizadó képességük csekély, részben pedig a Hármaskút völgyével párhuzamosan haladó völgyekben fakadnak s így az összes források egyesítése csak nagy nehézségekkel volna keresztülvihető. A forrásoknak a városba való bevezetése is csak nagy anyagi áldozattal volna eszközölhető, miután a 7 1/2 kilométer vezeték nagyrészt igen meredek és csak nehezen megközelíthető hegyoldalon volna fektetendő.

A források felhasználásával létesített vízmű meg azzal a hátránnyal is jár, hogy idővel esetleg szükséges kibővítése új források bevonásával nem volna keresztülvihető.

A városnak vízzel való ellátása legcélszerűbben

oly módon volna megoldható, ha a város mellett elvonaluló völgyben, a csikszereda—székelyudvarhelyi törv. közút mellett, a városot körülbelül 10 kilométer távolságban kútak és szivattyútelep létesítenék.

A völgyben már létesített kútak által feltárt talajrétegek arra engednek következtetni, hogy a létesítendő vízműtelepen ásandó két drb, 30 méter átmérőjű 100 m. mély kút nemcsak a jelenlegi napi 400 köbméter vizet, hanem ennél többet is képes lesz szolgáltatni, mely utóbbi körülmény szükségére akkor fog előállni, ha Zsögöd és Taplaca Csikszeredával egyesülnek s mindkét községnek vízzel való ellátása ezen szivattyútelep útján történik.

A vízműtelep oly módon volna megépítendő, hogy a kútak 6 másodpercliter vízzelálló képességgel bíró elektromotorokkal hajtott szivattyúval szerelvényének fel; a két szivattyú a város napi vízszükségletét, 400 köbmétert 10 óra alatt képes szállítani; Zsögöd és Taplaca hozzácsatolása esetén szükséges 750 köbméter vizet pedig 18 óra alatt szivattyúzható fel. — Szükség esetén egy szivattyú 20 óra alatt is képes a város napi vízszükségletét szállítani.

A szivattyúzott víz rakározására szolgálja a város feletti emelkedő dombon a Hegy-utca folytatásában épített 200 köbméter vízbefogadó képességgel bíró szolgáltató vízmedence, amely a szivattyúteleppel a Hegy-, Kossuth Lajos-, Hargitai-utcában és a csikszereda székelyudvarhelyi törv. közúton feleltetett 175 mm. belső átmérőjű üntöttvas tokos csövezetékkel lenne összekötve.

A szivattyútelep terepmagasságát 664 méter Adria feletti magasságban véve fel, a szolgáltató vízmedencében a víz felső vízszíne 705 méter magasságban volna. — Ezen vízszínmagasság mellett a városnak még a legmagasabbban levő részénél, a vármegyeházánál, is még körülbelül 28 méter vízszlop nyomás van a vízvezeteki csőhálózatban.

A víztartány és a szivattyútelep között levő 175 mm. belvilágú, körülbelül 2600 méter hosszú vezetékben 12 másodpercliter vízszállítás mellett 7-4 méter vízszlop nyomásnak megfelelő csőüröltés áll elő; letve, hogy a kútakban a vízszin a terep alatt 30 méternyire van, a szivattyúk által legyőzendő nyomás $30 + (705 - 664) + 7.4 = 51.4$ méter.

Egy szivattyú erőszükséglete

$$\frac{51.4 \times 6}{75} = 4.11 \text{ vízleőre}$$

az összehatásokat 0.64-nak véve fel, egy szivattyú hajtására 6.4 lóerő elektromotor elegendő. Biztonság céljából azonban 8 lóerős motorok lennének felállítandók.

A víznek a város területén való elosztására szolgálja a vízvezeteki csőhálózat, amely oly módon volna kiépítendő, hogy ugy Zsögöd, mint Taplaca községek ezen csőhálózatból legyenek vízzel elláthatók.

A Kossuth Lajos-utca és Hargitai-utak a 175 mm. belvilágú főnyomócsőből lennének vízzel ellátandók; a Rákóczi- és Apafy Mihály-uton 125 mm. belvilágú, a többi mellékutakban részben 80 mm. belvilágú, részben pedig 60 mm. belvilágú elágazó vezetékkel lennének fektetendők.

A csövezeték tolózárrakkal látnának el, hogy az egyes szakaszok kiutalhatók legyenek; a vízkivétel közútak és tüzecsapok útján történik.

A vízmű hozzávetőleges költségvetését az alábbiakban foglaljuk össze:

1. 2 drb 30 méter átmérőjű 10 méter mély kút	12500 kor.
2. két kútház	4000
3. Egy őrház	5000
4. Szivattyútelep területének megszerzése, bekötése és rendezése	10000
5. Szívó-nyomó szivattyúk 6 másodpercliter vízszállító-képességgel	3690
6. Elektromotorok a szivattyúk meghajtására, 8 lóerő teljesítménnyel, kapcsoló táblákkal, összes szükséges felszerelésekkel s áramvezető vezetékkel	4500
7. 200 köbméter ártartalmai szolgáltató vízmedence	15000
8. Üntöttvas tokos csövezeték	
175 mm. belvilágú 2600 m. á 180 K	46800
125 mm. " " 1400 m. á 125 "	17500
80 mm. " " 500 m. á 950 "	4750
60 mm. " " 800 m. á 70 "	5600
9. Tolózárok	1500
10. Közút 15 drb á 320 K	4800
11. Általajütőzscsapok 29 drb á 75 K	1500
12. Iszapkimosók	200
13. Légcszelepek	200
14. Jelzőtáblák	250
15. Vasút alatti átkelés	1000
16. Vízállást jelző és telefon-berendezés	3500
17. Patak alatti átkelések	500
18. Részletes tervek kidolgozása és építésvezetés	6800
összesen:	150000 kor.

A vízmű részletes terveinek kidolgozása előtt szükséges, hogy a próbafúrások segítségével a vízmű létesítésére legalkalmasabb terület kijelöltessek; a kitűzött területen létesítendő próbakut hosszabb ideig tartó megszivattyúzásra tünpontot nyújtana aztán arra nézve, miképpen kell a kútakat elrendezni, hogy a város állandó vízellátása biztosítva legyen.

II. Csatornázás.

A város csatornázását oly módon végjük legcélszerűbben megoldani, hogy a házi szennyvizek a csapadékvizektől elválasztva, zárt csatornákban vezetettének el a város területéről; a csapadék vizet az uttest kétoldali folyóájkáiban nyernének levezetést a városon keresztül folyó patakba.

Az egyes házak szennyvizei az uttest alatt fektetett zárt csatornába lennének vezetendők, amely csatornák egy főgyűjtő csatornába torkolnának. A főgyűjtő, amely a Kossuth Lajos-utca és az Apafy-utca keresztezéséből indulna ki, a városon keresztül folyó patak medré mellett közvetlenül lenne legcélszerűbben kiépítendő, de miután a patak a Kossuth Lajos-utca környékén állandóan belsőségek között szük mederben folyik s a meder mellett a főgyűjtő fektetéséhez szükséges közterület nem áll rendelkezésre, a főgyűjtőt a Kossuth Lajos utcában és az Erzsébet-utcon át kell a patak medré mellé vezetni. Az Erzsébet-utóti a vasúti töllésig a főgyűjtő a patak medré mellett haladna; a vasúti töllést pedig a legrövidebb uton lenne az Ott folyó felé vezetendő.

Az Ott folyó szolgálja a szennyvizek befogadására oly módon, hogy azok szennyvíztisztító telep közbeiktatásával vezetettének az Ottba.

A főgyűjtő 400 mm. belső átmérőjű, körszelvényű köbgyágeső csatornából készülne s 1:1000 eséssel lenne fektetendő, amely esés mellett másodpercenként 35 liter szennyvizet volna levezethető. Ez a vízmennyiség a város maximális másodpercenkénti vízfogyasztását többszörösen túlhaladja, úgy, hogy ezeken főgyűjtőt a város várható fejlődése mellett hosszú időre megfelel a követelményeknek.

A főgyűjtőbe csatlakozó mellékcatornák az Apafy, Rákóczi-uton és a Kossuth Lajos-utcában 300 mm. belső átmérőjű, a többi utcában pedig 2500 mm. belső átmérőjű körszelvényű köbgyágeső csatornákból lennének kiépítendők.

A csatornák ellenőrzésére és tisztítására szolgáljanak a csatornába 45—50 méter távolságban egymástól megépített ellenőrző aknák; a csatornák időszaki öblítése az egyes csatornaszakaszok eljén vízvezeteki vízzel, a csatlakozásoknál és más megielető helyen létesített csatornavízzel öblítő aknák útján történik.

A csatornahálózat hozzávetőleges költsége a következő:

2650 folyóméter 400 mm. belső átmérőjű köbgyágeső csatorna á 20 K	53000 kor.
800 folyóméter 300 mm. belső átmérőjű köbgyágeső csatorna á 17 K	13600
2500 folyóméter 250 mm. belső átmérőjű köbgyágeső csatorna á 15 K	37500
125 drb ellenőrző akna á 180 K	22500
10 drb öblítő akna á 400 K	4000
Szennyvíztisztító berendezés	12000
Részletes tervek kidolgozása és ház építésvezetés	7400
Összesen:	150000 kor.

A szennyvizeknek az Ott folyóba való bevezetésének módja a részletes tervek kidolgozása és a vízügyi hatóságokkal való tárgyalás alapján lesz megállapítandó s az esetleg szükséges szennyvíztisztító telep elhelyezése terveiben meg.

Megjegyezzük, hogy a csatorna kiépítése a vízvezeték kiépítésével egyidejűleg vagy csak a vízvezeték megépítése után volna végrehajtható.

A csatornának oly módon való kiépítése, hogy az nemcsak a házi szennyvizeket, de a csapadékvizet is levezesse, csak a csatorna-keresztmetszet tetemes megnagyobbításával volna keresztül vihető s akkor az építési költség a fentebb megadott összegnél lényegesen nagyobb lenne.

Budapest, 1911. június hó 16-án.

M. Kir. Országos Vízügyi Igazgatóság.

A városi képviselőtestület tagjainak tehát megvan adva a mód, hogy e kérdések felett gondolkodjanak s hisszük is, hogy ezzel az ismertetéssel sikerül is nekünk az általános érdeklődést felkeltetni, mi ha meg van, a városi tanács agilitásától függ most már a létesítés, a megvalósulás.

Heti vásárok Csikszeredában. Mint a városi tanács ma kibocsájtott hirdetéséből értesülünk, 1912. január 1-étől kezdődőleg Csikszeredában hetenként kétszer és pedig szerdán és szombaton tartatik piaci vásár.

A közönség felvilágosítására.

A „Székelység” c. lap „Az új lap küliszai közül” cím alatt cikket közölt, melyben valótlanosságokat hozott fel a közönség megelégedésére.

Tette ezt azért, hogy egyenlenséget keltsen a vármegye két független lapja között s csökkentsen azt a rokonszevet, mely a közönség részéről lapunk irányában már megjelenése előtt megnyilvánult.

Ezt a rokonszevet fokozta az intrika megkísérlése, melynek célja lapunk létrejöttének megakadályozása volt.

Nem ártott nekünk az sem, hogy azon politikai irány, melynek a „Székelység” a szócsőve, lapunk jóakaróit magasabb befolyások érvényesítésével eltántorítani megkísérelte, nyomdánkati anyagi károk kilitásba helyezésével megfenyegetni nem atalolta. — mert a vármegye közönsége mégis szokatlan melegséggel körölte fel törekvésünket.

De voltak némelyek, kik elhitték a szerénytelen hangú közlemény tartalmát s ezért szükségesnek tartjuk, hogy a „Csikvármegye” felelős szerkesztőjének lapunk egyik munkatársához intézett következő sorait közze tegyük:

„Érdelklődésre és kívánságra a legnagyobb készséggel kijelentem, hogy a „Csik Hírlap” alapítása aprópénzű engem senki meg nem keresett, hogy a „Székelység” c. lapban megjelent közleményt demontáljam. Egyébként nemis tartottam volna cél szerűnek, hogy a munkapárti oldalról jövő ugrotásra ügyeitekbe belavatkozzam.

Sajtótörvényeknek nincs szükségük arra, hogy egymással azonosítsák magukat, sőt annál jobb, ha minél hathatósabban tudja egyik is, másik is szolgálni a függetlenségi célokat.

A „Csikvármegye” hét esztendő óta teljesíti kötelességét s adja Isten, hogy a „Csik Hírlap” hét esztendő múltán is ilyen harci kedvvel szolgálja ügyünket.

Gyergyószentmiklós, 1911. december 14.

Vádkor P. Artur.

Minő alapon írhatta tehát a „Székelység” hogy a „Csikvármegye” felelős szerkesztőjének igaz a volt akkor, midőn feleletünket udorral visszautasította?

Most már senkinek sem lehet kétsége az iránt, hogy a „Székelység” valótlanosságokat állított s tulthatja azt is mindenki, hogy — mitől kell udorodnia.

Aki erkölesi pofont emleget, s aki az új-ság iras mesterségére akar tanítani, annak ismernie kellene Deák Ferencnek a sajtótörvény alkotásakor tett kijelentését, mely szerint: a törvénynek egy szakasza kell legyen: — „Hozdmi nem szabad”.

Emlékezés a volt csiksomlyói fögimnázium multjáról.

A volt csiksomlyói fögimnázium alapítása visszanyúl a 17. század közepe tájára. Alapítói a szent Ferenc szorosabb rendben lévő szerzetes atyák voltak, akiknek megbízatásuk első sorban a lelkesítő teendőkre szolott, de a népoktatás is körükbe vonva, a szerzetes házak mellé felállított elemi iskolák létesítésére nagy gondot fordítottak.

A Székelyföldön a csiksomlyói és kantai szerzetesek az elemi osztályok mellé az akkor ugynevezett grammatikai és humanior osztályokat is a 17. század közepén beállították. S minthogy maguk akkor a lelkesítő teendőkre voltak elfoglalva, kezdetben világi magiszterek alkalmaztak, kiket maguk képeztek ki és a tanítás menetet felügyelték.

Ez a kedvezően indult lendület 1664-ben megsemmisült. Julius 21-én ugyanis Izaac budai basa és Ali basa Erdélybe törték 55 ezer emberrel és a butsai tatárok nagy seregével. A tatárok Háromszék felől Csikot is elaraszították rabló csapataikkal, melyek elől, a történeti feljegyzések szerint, mintegy 9000 ember menekült Csiksomlyóra, kiket okt. 21-én megleptek a tatárok, a templomot, kolostort és iskolát elhamvasztották, az iskolafenntartó szerzeteseket részint legyilkolták, részint a Csikből összefogdosott tizezernyi emberrel fogságra hurcolták, felégetve előbb a falvakat és henük 26 templomot.

A szent Ferenc-rendi szerzetes kimagasló két alakjának, Kájoni János atyának és későbbi tartományfőnöknek, valamint Domokos Kázmér házfőnöknek, később püspök és apostoli vikáriusnak köszönhető, hogy nemcsak a kifosztott Erdélyből, hanem Magyar-

országból is összegyűjtött alamizsnából 1664-ben a templom és kolostor, 1669-ben az iskola is újra felépült. Az utóbbi — természetesen — csak lábra.

Emellett a világi magiszterek javadalmazása céljából segítésért folyamodtak Rómába, a misziókongregációhoz, ahonnan azután állandó eberséggel és gondallal kísérték az erdélyi szent Ferenc-rendi miszió iskolázás ügyét.

25 év múlva, 1694-ben, mikor — a feljegyzések szerint — csak a két felső osztályban, a grammatikai és szintaxis osztályokban 200 tanulója volt az iskolának újabb tatárberetis ismét enyészettel fenyegette fejlődésnek indult iskolát.

Az 1694-iki betöréskor a tatárok 7 Jaltu pusztítottak el, köztük az akkor legnevesebb és örökre megsemmisült Cibrefalvat, Szentmihályt, melynek 1000 lakójából csak 7 maradt. Ekkor Nizet Ferenc szerzetes atya, mint egy második Kapisztan, harca tüze a menekülőket, a gimnázium 200 tanulójanak legyvert adott a kezébe s még az asszonyokat is csatasorba állította, febr. 15-én a fosztogatás vegett Somlyóra toró ellenséget megrohanta és megszalasztotta. Az utközetben elesett a tartalvezernék Murzanak a fia. A tatárok nagyobb része Háromszék felé elmenekült, magával hurcolva 7077 foglyot, köztük szentmihályi Buzás, Endes és Kosa tanulókat is.

Ilyen idők viharában alapították és tartották fenn a sz. Ferenc-rendi szerzetesek a helybeli újszülött intézet öset a 17. században, mely csaknem felszámadott az egyedülálló kath. középiskolává vegett Erdélynek, mindaddig ugyanis, mi a század közepén kiindulózt jeuzsíták 1694-ben visszatelepítettek.

Az 1694-iki utolsó tatárberetés után az iskolázásra nyugalmasabb idők következtek, de csak 1717-ig, mikor a bekövetkezett in-sages idők nyomásból hatása alatt a 7 évvel előbb teljessé lett gimnáziumban a két felső osztályt, a retorikai és poezis osztályokat, be kellett szüntetni.

1725-ben Lukács Mihály esziközmási plebanosban mecenása tamadt a nehéz viszonyok között működő intézetnek. A mondoti ebben ugyvan arról értesítette Csikszék hatóságát és a szerzetes támasát, és a csónka gimnázium kiengesztésére, egy tőnyövédelmi alaptására és két tanári állás javadalmazására adozatot kíván hozni és nov. 21-én kélt végrendeletében akkor tekintélyes értéket képviselő javainak örökösévé az általa alapított fűnevelőintézetet (szemináriumot) tette.

Ezzel új korszak nyílt meg az intézet életében. A szegény, de tehetséges ifjaknak megnyílt a művelődés esarnoka, hogy a végrendelet szavai szerint — „az egyház és haza dicsére és javára tehetségeiket kinyeljük.”

Az iskolát tekintve, a tatárberetésekké veszedelme helyett új és állandó veszedelmek keletkeztek az 1764-ben hatalmi kényszerrrel létesített határvédelmi katonai rendszer felállításával. Csaknem folytonos harcba sodorta az intézet igazgatóságát a katonai parancsnokokkal, akik nem akarták, hogy az ök belegyözése nélkül a családok fiaikat iskolába adják és a tanárok oda befogadják. Napirenden volt a felnőtt tanulóknak katonai karhatalommal az iskolából eltörlönlés és szolgálatra kényszerítés, ami aztán az iskolai előjáróság, politikai hatóság és a katonai parancsnokok részéről egész sorozatát szűlte a guberniumhoz intézett panaszoknak és válaszoknak, melyek kártörtörésemel és politikai szempontból egyaránt érdekes olvasmányok.

Csak egyszer s akkor is rövid időre enyhült ez a közel száz évig tartó feszült viszony az iskola javára. Az összefoglalással tenyegelt emeletes lácpület sok gondot okozott a szerzeteseknek és a politikai hatóságoknak. Csik-, Gyergyó- és Kászonszékek közgyűlése az elismerés legelőlegb hangján méltányolva a csiksomlyói sz. Ferenc-rendi szerzeteseknek a tanítás körül kifejtett érdemét, hogy hazatárs és lelkes munkálkodásukat tovább folytathassák, 1780-ban elhatározta a kor igényeinek megfelelő iskola építését. És minthogy a gubernium révén pénzbeli segítség kevés állott rendelkezésére, „róvátal” utján hozta össze az építéshez szükséges anyagot és munkacérot.

Ebben a munkában a katonai hatóság is támogatónak működött közre. A politikai hatóság képviselőivel közös egyetemesen állapították meg, hogy melyik község mit és mekkora mennyiségben tartozik szállítani. Mennyit követ, meszel, lát vagy deszkát a katonai rendben lévő, mennyit a politikai rendben lévő az egyes községekből. Hány fuvart az egyik, hány kézi napszámot a másik.

Igy epült fel 1783-ban az iskola, mely későbbi kisebb toldásokkal bővítve, ott áll most is Csiksomlyon.

Nem fordult elő hazánkban még egy eset, hogy egy vármegye, miként azt Csik-, Gyergyó- és Kászonszékek közgyűlése megtette, róvátal és közmunka utján építette volna fel középtekő műveltséget nyújtó iskoláját.

Lehet-e emel lényesebb bizonyíték arra, hogy Csik lakossága akkor is kellő érzellemmel bírt a kulturális haladás iránt; lehet-e fényesebb bizonyíték arra, hogy vezetői nem nélkülöztek az ilyen munkához szükséges lelkesedést tüzet.

A katonai hatalmasságok, talán éppen közreműködésük révén, még erősebb jöpot formáltak a beolyásra. Ok döntöttek el, hogy ki járhat iskolába, ki nem. A végzetek pedig csak úgy léphettek valamely életpályára, ha sikerült erre a katonaságtól engedélyt nyertniük. Ematt a szélely szülők gyermekeiket a biztos jövőt nem nyújtó iskolázatástól viszatartották s midőn odag fokozták az akadályozást, hogy irásbeli engedély nélkül nem lehetett iskolába adni katonai rendben lévő szélelyt fiút, a tanulóknak az elemi iskoláikkal együtt 400 létszáma egyszerre 80-ra apadt a következő tanévben, kik közül a latin iskolába, vagyis a gimnáziumba csak 31 jutott.

Ezek alapján könnyű elképzezni, hogy milyen időköt élt át a somlyói gimnázium egészen 1848-ig, mikor a csikói és a háromszéki szélelyre óriási te-

herként nehezető határvédelmi intézmény a szabadságharc véres időszakában örökre összeomlott.

A harci zajban a szelid műzák elnémultak. Fegyveres katonák zaja foglalta el és töltötte be békés otthonuk termetét. A harci zajt követő ijeszítő esendőben Kovacs Miklós akkori erdélyi püspök erélyes lépéseit folytán a megrongált iskola 1851. okt. 26-án újból megnyílt 6 szerzetes tanár vezetése alatt, de csak mint kis gimnázium 4 osztállyal. Azonban a cs. kir. kultuszminiszter megtiltotta, hogy a forradalom alatt tanúsított érzelmi és ténylei miatt a somlyói szerzetesből tanárok alkalmaztatassanak, mert nem bízza az új-ság nevelést forradalmi proklamációk nyomán szöközött szerzetesb tagjaira. Csakup két szerzetes maradtalott meg tanárnak, de csak ideiglenesen, míg az állások betöltésére célba vett pályázat lejár. Négy állás világi papokkal töltötte be.

A két szerzetes atyára szólo ideglenesség állandósult. Két tanári széket egészen a nem régmúlt időkig, 1891-ig szerzetesek töltöttek be. A világi tanerök szerepe 1852-től kezdődik vegyessen a világi papokkal és a két szerzetessel.

1857-ben a kisgimnáziumból nagygimnázium lett az V. VI. és VII. osztály fokozatos felállításával, amely fejlődést Dr. Hajnald Lajos nagynevű erdélyi püspök adozatközségének és hatalmas erkölesi támogatásával létesített „Csiksomlyói r. k. iskolák alapja” segítő erejének köszönhetette az intézet.

Ezzel a fejlődéssel és az iskolai alap létesítésével esik össze a somlyói tanítóképzede alapítása és a csiközsmási, szerzetes és gyergyószentmiklósi járasok kebelében lévő összes szélelynepe” felsőgimnáziuma, melyben a revindikált havasok jövedelméből gyűlt és a császári penzügyigazgatóság által felvett penzösszeget a „főtanár” (gimnázium), „mesteriskola” (tanítóképzede) és főleleli iskola fenntartására létesített, de elegenden iskolai alap gyarapítására kádálni kérik. A revindikált havasok visszaadást eliben az időben még csak kérti sem próbáltak, holott ezek egykor Csik-, Gyergyó és Kászonszékek 1798. dec. 12-én tartott marialis gyűlése a gimnázium mellé Lukács Mihály által alapított szeminárium javára adományozását kértelemte öfelseségetől.

A kérelem akkor nem járt sikerrel, de Hajnald Lajosnak már mint kalocsai érseknek újabb alapítvány és Fogarassy Mihály erdélyi püspöknek hasonló célú alapítvány lehetövé tette, hogy az 1873-874. tanévben a VIII-ik osztály is megnyíljen és ezzel a modern idők középiskolai típusának megfelelőleg teljessé lett a gimnázium, aminek kivívásában Imets F. Jakó jelenlegi gyulafehérvári Főtanok és apát, akkor gimnáziumi igazgatónak oroszán része volt.

Ez előtt kb. 34 évvel, 1860 táján a vármegyei alkotmányos élet központja Somlyórol Csikszerezdára helyezték át és az egykori Csik-, Gyergyó- és Kászonszékek Somlyón őrösen maradt szekházat a vármegye tanügyi célra mersékelt árban az erdélyi r. k. státusnak engedte át, mely szerzemény lehetövé tette egy internatus beállítását, a fűnevelőintézet és gimnázium kényelmesebb elhelyezkedését.

De a fejlődés erejénél még rohamosabban haladó igények emelkedése csakhamar elégtelennek, a változott viszonyokkal, a megye székhelyének eltolódásával meg nem egyezőkön találta, hogy a vármegye egyetlen középiskolája az új központtól távol maradjon s ezért erelt és valósult meg — sok akadály után — az áthelyezés eszméje.

Előfizetési felhívás!

Lapunknak, hogy megvalósíthassa programját s elérhesse a célt, amelyért önzetlenül küzdeni kíván, — szüksége van erkölesi és anyagi támogatásra, mert e nélkül szerény tehetségünk, levekenységünk és akaratumk talán nem elégséges ahhoz, hogy vármegyénk és társadalmi életünk igaz érdekeit kellően szolgálni, előbbre vinni s ha kell megvédeni lehessen. Szükségünk van ezért az arra hivatottak szellemi és erkölesi támogatására, hogy halljuk biztató szavukat, érezzük segítő kezeik szorítását, mert vállalkozásunk sikere sokak óhaja volt.

Rokonszennvel nözte a lap alapítását vármegyénk független gondolkozási tagjainak száma javára élén országgyűlési képviselőinkkel, számunk megigérték támogatásukat is s így a munkatársak személyisége, tiszta hazafisága erkölesi támaszt nyújt felelőseink megvalósítására.

Fogadják szivesen a tisztelt olvasók lapunkat s midőn kezükbe veszik, tegyék ezt azon tudattal, hogy lapunkat semmi sem fogja visszatartani a közérdek önzetlen védelmétől s a szerkesztőség erkölesi reputációját kötötte ezen lapunk emelkedett nivójához és komolyságához.

S ha szivesen olvassák lapunkat, nem fognak elzárkozni attól, hogy lehetövé tegyék a lap előállítását anyagi támogatásukkal s minthogy csupán az előfizetésekből fogjuk fedezni az előállítás költséget s minthogy anyagi hasznót nem, csak erkölesi sikert remélünk, — a lap előfizetési díjat

Égész évre 8 koronában

Fél évre 4 koronában

Negyedévre 2 koronában

állapítottuk meg s előfizetést nyitunk 1912. év január 1-től kezdve s az addig megjelenő 2 számot az előfizetőknek díjtalanul küldjük meg.

A lap négy oldalas terjedelemben minden szombaton jelenik meg.

Most a midőn előfizetésre hívjuk fel a t. olvasó közönséget, kérjük, előlegezzék nekünk bizalmukat, mert a lap olvasottsága, keresettségé s az előfizetők számának növekedése újabb erőt, kitartást és bátorságot fog nekünk nyújtani a jövő küzdelmeihez, mert akkor teljesülni látjuk a mi legfőbb óhajunkat, hogy t. i. bírjuk a közönség rokonszenvét.

A „CSIKI HIRLAP”
szerkesztősége.

H I R E K

— **Lapunk olvasóinak boldog karácsonyi ünnepeket kívánunk!**

— **A csikszeredai főgimnázium igazgatójának, lapunk főszerkesztőjének nyugdíjazás iránt beadott kérését a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur elfogadta s ennek folytán az erd. r. kath. Status igazgató-tanácsa folyó hó 11-én tartott ülésén a főgimnázium igazgatójává Kassai Lajos eddigi helyettes igazgatót nevezte ki. — Rendes tanároká nevezettek ki Kádár Ferencz, Buszek Gyula és Venczel József helyettes tanárok, Borcsa Gergely okl. tanár pedjig Nagy Gyula rendes tanár helyettesítésével bízott meg. Utóbbi a göttingai egyetemen folytatja tanulmányait s pályadíjat nyert egyik matematikai munkájával, melyhez külföldi egyetemi tanárok is gratuláltak.**

Jakab Antal és Pap András főgimn. tanárok, kik 30 évet meghaladó idő alatt odaadón szolgáltak a tanítás ügyét, nyugalmában vonultak.

— **A státus új előadója.** Az erd. róm. kath. status igazgató-tanácsának f. hó 11-én tartott ülésén Dr. Fejér Gerő a státus újonnan választott előadója leletle az esküt. A gyulafehérvári főgimnázium igazgatójává Dr. Fejér Gerő távozása folytán Kárpiss János helyettes igazgatót nevezetett ki.

— **Áthelyezés.** A pénzügyminiszter Kövesdy József helyettes pénzügyigazgatót a székelyudvarhelyi pénzügyigazgatóságához helyezte át.

— **Kinevezés.** A m. kir. posta-, távirda- és távbeszélő vezérigazgató, Gegő Dávid segéd tisztet postás-és távirdatiszté nevezte ki a IX. tiszeti osztály A) csoportjába.

— **Meghívó.** A csiksomlyói Jókai Növegyszerű Szilveszter napján az új községhez a nagyteremben 8 órakor kezdődőleg változatos műsorral kapcsolatos teastét rendez, melyre az érdeklődőket físztelettel meghívja a rendezőség.

— **A vasárnapi munka felfüggesztése.** Karácsony napját megelőző vasárnapra a munkaszünetet a ker. miniszter felfüggesztette.

— **Halálozások.** Mint részvétellel értesülünk, Szalacsy Sándor nyug. huszárszázados, Kállay Ubul volt főispánunk sógora, társadalmunknak egyik vigkedélyű tagja, Gyulán f. hó 20-án hosszas szenvedés után elhunyt. — Özv. Minier Gáborné pókakeresztúri Székely Róza f. hó 22-én reggel 7 órakor hosszas szenvedés után elhalt. Temetése f. hó 24-én d. u. 2 órakor lesz. Halálát kiterjedt rokonság gyászolja.

— **Gyorsvonat Kocsárd—Marosvásárhely között.** 1912. év május 1-től kezdődőleg gyorsvonat közlekedés lesz Kocsárd és Marosvásárhely között. Az utazó közönségnek azon régi óhaja, hogy a székely körsvutast is valamikor a gyorsvonat járatokhoz kapcsolják — részben teljesedik akkor, amidőn a gyorsvonatok végső állomása nem Kocsárd, hanem Marosvásárhely lesz.

— **Hajtó vadászat.** A csikszeredai vadásztársaság tagjai e hó 14-én a csikszentimrei „Aladár” nevű erdőségben medvehajtó vadászatot rendeztek. A hajtásban egy hatalmas 160 kg. súlyú fekete medve került lövésre s a társaság igen két ügyes tagjának, Merza Ruzsó csikszeredai és Vizi József szentimrei lakosoknak sikerült is a medvét leteríteni.

— **Jótekonycélú előadás.** A helybeli polgári leányiskola folyó hó 21-én a siker jegyében felvált műsoros estélyt rendezett, melynek szereplői valamennyien az intézet növendékei voltak. A Vigadó nagytermében már kora délután nagy sűrűség-forgás volt, disztettek a színpadot, szépitették, csinosították. Később aztán lassanként a kis szereplők is gyülekezni kezdtek, akik dobogó, nyughatatlan szívrrel várták, hogy szereptük ügyes előadásával örömet szerezzenek jelenlévő szüleiknek. A termet majdnem egészen megtöltő közönség nagy jóindulattal és elismeréssel fogadta a műsor minden egyes számát, sőt egyikét meg is ismételtette. Az estélyt Schubert Himnuszának

előnéklése vezette be, melyen után Farkas Margit ügyesen és értelmesen adta elő Altai Margit: Az igazgatónői születése napján c. magánjelenetét. A tiróli boszont Döczy Ilona, Helvig Elis, Horváth Erzsé, Kovács Ilonka, Lengyel Frida, Szász Anna, Szentgyörgyi Ilona és Vajna Margit lestői öltözetükben kecsesen lejtették el. Ügyesen játszották el Móra István: Szekrényvizsgálat c. két felvonásos életképét. Laszlo Aranka az igazgatónő, Neufeld Elza a nevelőnő és Gerendely Irén a Sakrabákné szerepében otthonosan mozogtak a színpadon és érthetően mondták el szerepüket. Jók voltak az intézet növendékek megismerésétől is: Szapos Tekla, Oláh Anna, Hajnó Ilonka, Demény Erzsé, Lőrincz Emma, Orbán Erzsé, Ambrus Erzsé és Ince Klára. Tiszta csengő hangon énekeltek el Lengyel Frida és Dajbukát Vira Márton Jánoskájából a Tündérkeringőt, melyet a közönség kivánságára meg is ismételték. Bartos Zoltán Tancs-probák előtt c. parbeszédét Kóródi Juliska és Péter Zsuzsika adott elő, akiknek előadása szintén tetszett. Az utolsó pont Orbán—Sztójánovits Jancsi és Juliska daljátékának előadása volt. A szavaltó szerepet Földes Irén jól töltötte be. F. Rkacs Jolán (Jancsi), Kömény Brigitta (Juliska) és Kóródi Juliska (boszorkány) kedvesen játszottak el szerepüket. Fesztői volt az anyalok, léderék és bábenberkek csoportja. — A darab nagyon tetszett különösen az apróságoknak, kik közül némelyik hangosan is kifejezte tetszését. De élvezetel talált mindenki a műsor minden egyes számában. Valamennyi szereplőnek felsorolása talán kissé hosszadalmas, de megtettük azért, mert kivétel nélkül valamennyien hozzájárultak az estély sikeréhez. A rendezés és tanítás fáradságos munkáját Császár Jolán igazgatónő és Mártonffy Mariska tanítónő végezte nagy szeretettel és türelemmel, akiket ezért a legnagyobb elismerés illet meg. A közönség jóleső érzelimmel távozott a szépen sikerült estélyről. — A tiszta jóvedelmét a kirándulási alap javára fordítják.

— **Választás.** Folyó hó 14-én Gyergyószentmiklóson a részleges tisztújító városi képviselőtestületi közgyűlésen Balázs Béla csikpálczaai illetőségű állatorvost, városi állatorvosnak választották meg.

— **Erdősítési jutalmak.** A m. kir. földmivélségi miniszter a kopárterületeken az 1906. évben önként teljesített erdősítéskért az 1906. évi 20256. sz. alatt kibocsájtott pályázati hirdetményben kitűzött pénzjutalmak közül az 1-ső rendű első nagy jutalmat 1000 koronát a csikvármegyei magánjavakon Gyergyófelsőlőgyes 1-ső határrezszen létesített 107.10 k. hold erdősítést, a csikvármegyei magánjavakat kezelő igazgatóságának adományozta.

— **Szentmihályon** ismeretlen egyének feltörték egy családi sírboltot s az ott nemrég elhelyezett két koporsót felnyitották azért, mert azt hitték, hogy a halottakkal eltemetett valamelyes értékes tárgyat találnak.

— **Tűz** Csomortánban folyó hó 20-ára virradólag még ki nem derített okból kigyuladt Ferencz János estre és istállója s rövid idő alatt a benne levő állatokkal együtt elégett. 8 évvel ezelőtt összes épületei szintén leégtek.

— **Mégis lesz pótlék.** Az állami tisztviselő drágasági pótléka tudvalevőleg hol pontra jutott, amikor a pénzügyminiszterium egy félhivatalos közleményben hozzá kötötte magát egy olyan tervezethez, amelyről eleve bizonyos volt, hogy nem elégíti ki a tisztviselőket s amely ellentétben volt a pénzügyminiszternek nyilvánosan tett ígéreteivel is. Ezért volt az egész tisztviselői kar tiltakozása egyhangú, ezért alakult a tisztviselői kar egy hatalmas, elkecsereedett táborka s hallatott olyan hangokat, amelyek a kormány nemtörődömséget a gyors eszelekvés mezejére vitték át. — Hivatalos forrásból vett értesülés szerint a kormányban családi és drágasági pótlék címen 30—35 millió korona áll rendelkezésre s most az a tervezet nyomult előtérbe, hogy az összes budapesti tisztviselőnek drágasági pótlékokat juttat, meglehetősen késedelmesen. Hej, pedig hány szegény tisztviselő családjában szarított volna fel könnyeket az e téren való gyors eszelekvés a szeretet ütemében. Hiába, nálunk semmit a civil bagázsunk, ő csak szavazó gép. Ha moccan, rögtön sorvasztó szél fúj a csont kamrából ...

— **A drágaság hajdan és ma.** A ma divó drágaság óriási mértékű nem bizonyítja jobban, mint az, ha némely emberi szükségletekre szolgáló cikkeket áremelkedési viszonyait vesszük történelmi alapul vizsgálat alá. Vegyük például a cipőt. Ez a legdrágább korban nem szolgált más célt, mint hogy az emberek talpát a sérülésektől megóvja. A rómaiak lábheleje tulajdonképp bőrrel áthúzott posztóból állott. Az idők folyamán már az egészségügyi szolgálat mellett tenyészési cikke kezd váltani. A 11- és 12-ik században már hegyes orru cipőket viselnek, tele agyatva csengőkkel. A 16-ik században az ugynevezett „medve talp”-okat viseltek. A francia köztársaság kikiáltásakor ismét visszatértek a saruhoz. Az 1800-as években a céhrendezerek virágzásai szakában a törvényhozó kormányoknak gondja volt, hogy a cipőket jól készítsék, nem egy városban volt elfeledve a bór és

cipűszemle. Hogy a lábbelik mibe kerültek az 1595—1603-as években bizonyítják a százeisenachi János Ernő herceg jóvedelmét kezelőhivatalának számlái. Egy pár kis csizma a herceg számára 1 frt 3 kr. Egy nagy csizma 1 frt 15 kr. Vadászcizma 2 frt 10 kr. Egy Bécseben vett cipő 24 krajcar. (Ma 24 korona a bécsi rongy.) Egy pár rongyos cipő javítása a herceg számára 6 kr. Egy pár talpalás a legkegyelmesebb asszonynak 12 kr. Egy pár finom cipő az udvari bolond számára 8 garas. Hová jutottunk ma? Lukács megis kékis a drágasági pótlékkal!

— **Tanítók zóna-fürdője, tanulók nyaralótelepe.** Fenti címmel részvénytársaság alakult Gyerekes Mihály székelyudvarhelyi igazgató-tanító kezdeményezésére. Nevezett tanító megvásárolta a Székelyudvarhely közelében levő Szejké fürdőt, mely egykor a br. Orbánok tulajdonja volt s a tanítóság s az egész társadalom használatára egyszerű modern teli-, nyári, zóna-árszabással dolgozó gyógyfürdővé alakítja át. Ugyancsak a Nagybacon határában levő, a rómaiak által már nagy előszeretettel kedvelt Uzonka fürdőn nagyszabású üdülő és avaralótelepet létesítenek. A fürdők állandó olcsóságának és zonalajlegnek megővása tekintetéből a fürdők és üdülőtelep sorsát intéző részvénytársaság igazgatósága felelősséget az alapítási tervet szerint mindig a tanítók sorából választatik. Egy részvény ára 25 korona. Ebből 11 korona a részvényigazgató alkalmával fizetendő. Tájékoztatól Gyerekes Mihály udvarhelyi igazgató bárkinek küld.

— **A halásztársaság segítése.** Az országos halászati felügyelőség a napokban értesítette Becze Antal nyug. alispánt, a csikszeredai halásztársaság elnökét, hogy a földmivélségi miniszter hajlandó a halásztársaságnak 1000 korona segélyt utalványozni. A pénz kiutalványozása ez év végéig meg fog történni s ily körülmények között a költőház felépítése a kora tavaszon megtörténik. A földmivélségi miniszter egyidejűleg a társaság alapszabályait is jóváhagyta s biztosította a társaságot legmesszebbmenő támogatásról.

— **A dési borbélyok és fodrázók** elhatározták, hogy azt a vendéget, a ki adósság hátralagyaival valamely fodrász vagy borbély-üzletből kimarad, addig egy fodrász-üzletben sem szolgálják ki, míg előbbi fodrásznál tartozását nem rendezi. Ezt a határozatot — úgy halljuk — nálunk is a borbélyok követendőnek találták, mert „hasonló esetek” itt is fordultak elő.

— **Értesítés.** A csikszeredai fodrázók értesítik a m. t. közönséget, hogy karácson első napján üzleteiket zárva tartják.

A „CSIKI HIRLAP” TÁVIRATAI.

Budapest, 1911. december 23.

Képviselőház ülése.

A költségvetés tárgyalása meg tart s így az ellenek szabadul az ön **obligóból**, melyet a véderő javaslat tárgyalásának felbeszakításakor vállalt.

A mai ülés alatt hire ment, hogy a kormány törvényjavaslatot terjeszt be az **altiszti kérdés** rendezéséről.

Az ülés alatt Nagy Sándor Polónyi feleségéről azt állította, hogy **zsido**. Polónyi ingerült hangon válaszolt. Óriási tumultus keletkezett ezalatt.

A király egészsége.

A király meghült; állapotáról **aggályos** hírek keletkeztek.

A trónörökös.

Nagy feltűnést keltett Ferencz Ferdinánd trónörökösnek legújabb szereplése mely azt mutatja, hogy az utódaira nézve tett **esküje alul** leendő felmentésére törekszik.

A kedves nevenapján.

*Eljött a nap, melyet epedve vártam;
Drága nevednek napja virradt fel;
Nevedről, melyet a szívembe írtam,
Buzgó imát mond mindig e kebel.*

*A szíp természet vakító színt öltött;
A hófehér palástját vette fel;
Most ott, hol a dalos puszta költött,
Ragyogva ül a fehér hólepel.*

*Az én szívem nem öltözött fehérbe;
Ott a szerelem bíbor lánya ég;
Képzetelem tevelg a zöld erdőbe,
Hol madárdallal telik meg a leg.*

*Ily zöld erdőben képzelted én téged,
Hol eszecka csermelye leveg bűvösen;
Hol csalogány zeng mélabús enket
S a lanyha szellő juvall hívösen.*

*Elmondanám itt, hogy csak neked élek,
Miközben átkarolnám szíj nyakad!
Elmondanám, hogy kivívdél nincs lélek,
Kiért ujkmiről hó jofaisz Jukad!*

*Óh, mond, ha sorsunk egykor elvet messze,
Elfogod-e feledni hívedet?
S kívánnam még oly boldog ifju lesze,
Kinek eszébe adod szívedet?*

Borzsoyvá Béla.

Karácsony estéjén,

Szegényes kunyhó áll egy szűk, kietlen utcában. A ház belsejében egy szegény népszámos ember lakik, beteg nejevel és két gyermekével.

A szoba szegényesen van burtozva, de azért minden ragyog a tisztaságtól. Az asztalon egy lenyofa-ág áll, rajta fűgő pár mezeskalacsca. A rajta ögő négy szál viaszgyertyácska kísérletlenül világítja meg a szűk szobát.

Az ágyban fekszik a beteg nő. Arcvonásai a valamikori szépségre mutatnak; de most arca egészen beesett, lalheherré tette a nehéz betegség. Mellette ül egy széken a vigasztalhatatlan férj, az apa. Most adta be az utolsó csepp orvosságot, melyet utolsó megmaradt pénzén vett.

A karácsonyra alatt áll a két gyermek, örömtől sugárzó, kigyullt arcral nézve a szegényesen díszített karácsonyfa-ágot; de azért nem zúgolódnak, hisz ugyi is tudják, hogy szegény atyjuk, ki verejtékkel keresi mindennapi kenyerüket, nagyobb ajándékot adni képtelen. Teljesen meg vannak elégedve. A boldogság ide költözött közéjük; és ők boldogok voltak...

A csendet csak a beteg anyja visszafojtott köhögése szakítja meg. A gyermekek fölé tekintenek beteg anyjukra, majd atyjukra, annak parancsát várva.

A férfi nem szól semmit, csupán elfordulva, kisorgó könnyeit törli le durvára dolgozott kezével.

Nagy köhögésben tör ki a nő, mely után maga köré szöli a férjet és felő gyermekeit és megáldva őket, haldokló hangja így szól hozzájuk:

— Érzem, hogy itt van a halál az ágyam mellett, várva a percet, melyben elragadhat magával... Ne sirjatok... Ezt a nagy Isten, meg a hatalmas Megváltó úgy akarta; úgy volt ez megírva a csillagokban... Isten legyen veletek... Majd találkozunk... a más világon... Látom már... az Isten... ítélszékét... látom az angyalokat... Pár... perc... én is... ott... leszek közöttük... Hogy fénylik... a magas trónus... Indulnom... kell... Isten... veletek... Éljetek... boldogul!

Még egyszer megöleli és megcsókolja síró gyermekeit és szeretett férjét, aztán magához vette a nagy Mindenható. Holtan hanyatló vissza a párnájára.

Meghalt!... Meghalt!...

A leggett gyertyácsák halvány fénye mellett egész siralomház lett a kis szobából...

A gyermekek, az árva zokogva borulnak édes anyjuk hült tetemére. Az özvegy férj csupán néhány könnyeséppel törül ki vörösre sirt szeméből, aztán felsóhajt:

Az Örökkévalóság, a hatalmas Megváltó így akarta... Aldott legyen az Ő szent neve...

„Én boldog vagyok.”

— A pater folytatta: — Uram, ez a legnagyobb, a legnehezebb probléma! Boldognak lenni! Ki ne szeretne ezt megoldani! Vajon találkozik-e köztünk, aki ennek a gondolatnak soha sem áldozott volna, ki legalább csak rövid ideig is el nem tűnődik a jövő lehetőségein...

— Önök a világban élnek, mely a színek ezernyi árnyalatát mutatja, mely örömet, fájdalmat, boldogságot s keserűséget tár elé: vajjon ki nem akarja mindezekből a szepet, a nemest, a gyönyörködötöt kiválasztani...

— Szép az élet s mégis mily sokan vannak, akik türelmetlenek, béketlenkedők, mert tán nem úgy történt mindent, amint akarták; akiknek nehéz a várakozás, akik nem tudnak szegények maradni s akiket lesújt a vagyontalanság tudata.

— Elmékedjünk...

— Sokan — a legtöbb ember feleslegesnek tartja a lélekben való elmélyedést és hogy igazságok legyenek, a napi munka, a minduntalan meg-meginduló kenyeriáre, csakugyan ellensége is mindeme törekveseknek; az elsiető órák, a gyorsan változó napok csak pillanatokat hagyának, ezek az időparányok tehát a leghevesebbek, mert — habár sokszor belesnyulnak az éjszakába — megengedik, hogy vissza-tekinthessünk önmagunkra...

— Valami faj és én érzem és én nem tudom az orvosságát!... Így vagyunk az élet egyéb betegségeivel is...

— Nem tudjuk határái szabni vágyainknak, mi-líon futunk minden után, ami új s így csoda-e, ha sok szenny tapad hozzánk!?

A közönség hallgatott. A magas gótikus ablakok párkányain, kívül madarak röpködtek; a kápolna boltíves kapuján hús szelő áramlott be a hegyek felől.

— Majd tovább beszélt a szerzetes:

— Egy kincsem van, higgyék el, — a lelke! Ezt művelem, ezért élek s minden mást igyekszem magamtól távol tartani... Ők csak be tudnák Önöknek bizonyítani, bár a szívökbe önthetném, ama cso-

dás erővel bírhatnék, hogy megtudnám Önöknek magyarázni, mily édes érzés a lelki tisztaság, a nyugalom, a hit, a meggyőződés!...

Lemondani! — Megtagadni önmagunkat, és az igazi, a szenvedésnélküli boldogság! Amelynek nincsen salakja, amely a családásoktól ment, amely a szenvedésben is élhet, amely jóban, rosszban bírja hatalmas erejét, mely gyámolít, segít és felel!

— Nekem nincs kincsem, aranytermést ígérő birtokom s gyönyörködöm megis minden virágban, örövend nézek minden kis fűszálat; a napnak hatalmas hajnala s a lilaszökökben fürdő alkony; az erdő suttogása, a madarak csiesérgő éneke, nekem ép olyan kedves, mint a gazdagnak...

— Én szegény vagyok s mondom, higgyék el nekem, nem esereinek senkivel, nem vágyom kincsek bírására, hatalom vágya nem zavarja az álmodat, nem vagyok beteg, nyugtalan, szeretném odaköltani a mai elmentaknak, hogy erőt meríthessenek a munkára, a küzdelemre, a kitartásra ösztönöz, az életre hívó nyilatkozatot, hogy velem mondhatlak mindnyájan: „Én boldog vagyok!”

Mitvai Ferenc Béla.

KÖZGAZDASÁGI ROVAT.

A rétek ápolása

Irta: Fodor Jenő kir. gazd. tanár

Sarju behordása után, amikor a határ felszabadul s amikor a legelők már kezdenek eköpní, a eszda a réteket, kaszálókat lepi. El ez eiken meg nem is volna semmi kifogásolni valóm, ha csak száraz időben tennek, de teszik azt esoben, sáros időben is, am már nemcsak kifogásolható, de egyenesen hibázatlándó eljárás, mert ilyenkor az állat mancsaival, körmeivel a jó füvetek betapossa a földre, összegazolja egy a rétet, hogy most mar lenne a fogasnak dolga, csakhogy a fogas talán még a vasöntődeben van.

De nemcsak szarvasmarhát, lyóvt eresztnek rea a rétekre, hanem oda hajtják a juhokat is. A juh pedig nemhogy a rétre, de meg a szarvasmarhának szánt legelőre sem való, mert apró, éles fogával, mozgékonyságaival többől rája le a füvet, úgy, hogy az ilyen fű jóvó tavasszal nagyon nehezen sarjadik és gyenge széna termést ad. Sokan még orvendeznek, ha összel rétetj lerágtadj, pedig az ilyen rétet nehezen és rendszeren rosszult telél, a nagy hideget, különösen hó nélkül erősen megsnyli.

A rétet, mint esetleges legelő, kellő óvatossággal járva el, jó szolgálatot tehet, de nem julnak való s tavasszal egyáltalában nem legeltetendő.

Sokszor jartam az itteni rétek mentén összel-tavasszal, de annak valamelyes ápolását — fölfont-kenti trágyázástól eltekintve — nem láttam, de nem is anyja itt a rétet a szántóföldnek, hanem mostohája a gazdának. Pedig, ha valahol igen, itt igazán érdeke volna a gazdának, hogy rétetj alapva, jó széna terméseket nyerjen, akkor lehet tenyeszteni állatokat, mert van mivel eltartani, lesz eredménye, de lesz haszon is s telik a bugyelláris.

A réteknék legnagyobb ellensége a moha is, olyan helyeken lep fel s fojtja el a jóféle füvetek, hol az ápolás hiányzik vagy nagyon sovány a talaj, vagy az túlmedvesseggel rendelkezik. Ha a talaj túlmedves, ezen lecsapolással lehet segíteni, ha pedig nagyon sovány, segítünk a bajon trágyázással. Jó is volna biz az, de trágyából még a szántóföldeknek sem jut, nemhogy a rétek kapjának belőle.

Éppen itt van a téves nézet, mert ha a rétet megtrágyazzuk, több lesz a széna, de nem csak több lesz a termés, hanem javul a minőség is. A silány füvek helyét bamulatos gyorsasággal jó füvek, here-félék foglalják el és emelkedik a szénának tapérteke. Ha állatainknak jobb szénát adunk, jobb lesz a trágya is s ha ezt a jobb és több trágyát hordjuk ki szántóföldeknek, bizon emelkedni fog a vekák száma, miután már egy kis abrak is fog jutni az állatoknak, aminek ök is, de végeredményben megint a gazda örövend.

A rétek trágyázására érett istállótrágya való, még pedig kora összel való kihordással, hogy az öszi eső és hólé tavasszal a tápanyagokat kimoshassa, a miután a még el nem korhadt részeket legeriblyézve a rétről elhordjuk. Ha a réten szalmás trágya marad, az rontani fogja a széna minőségét, a szalmás trágya különben is gyomosítja a rétet.

Kitűnő trágya erre a célra a keverék trágya, amit úgy lehet előállítani, ha a gazdaságban minden olyan anyagot, ami nem való a trágyatételep, sőt egyáltalában ösše sem lesz gyűjtve, mint udvarsöpörek, hamu, kerti hulladékok, árokparti gyomok stb. a tollu kivételével az udvar valamelyik sarkában összegyűjtetik, a földdel keverve többször átforogtatva s mikor már úgy néz ki, mintha tiszta föld volna, ártostáljuk s azután kihordjuk a rétre s ott széttergetjük. A keverék trágyának óriási előnye, hogy azt ta-

vasszal nem kell összegereblyézni s az, hogy általa rétüntek nem gyomosítottak el, ami istálló trágyával megtörténhet, különösen akkor, ha nincs keverék trágya-telepünk.

A trágya kihordása előtt ajánlatos lenni a rétek megfogasolása, hogy hó olvadáskor onnan semmi le se folyjon el, különben nem magunknak, hanem alsó szomszédunknak lesz haszna a trágyázásból.

Rétre való trágya a trágyalé is, ezt azonban csak 2—3 annyi vízzel keverve szabad használni.

Mivel azonban a trágyalé hatása csak évig tart s felesleges trágyaleve csak annak a gazdának van, ki a trágyáját rosszul vagy sehogy sem kezeli, nem ajánlható, csak annak, kinek trágyaleve az utcára folyik, annak pedig úgy is hiába ajánlom.

Nemcsak akkor kell fogasolni a réteket, ha trágyázunk, fogasolni kell azokat minden évben összel, sőt tavasszal is. Ha a tavaszi fogasolás el is marad, az ösziéket erre a sorsra jutni nem szabad. Kivétel képez a gyenge talajban lekvő rétet, azt csak tavasszal szabad fogasolni.

A réteket fogasolni kell azért, hogy az öszzegyült hangyabolyokat, vakondtúrásokat eltergezzük, kitepjük a tarlómaradványokat, pusztítsuk a gyomokat s a réteknék az elmozósodását megakadályozzuk. De fogasolunk azért is, hogy elrontjuk a talaj hajcsövességet, hogy a levegő a talajba jutthasson s ott a tápanyagok képződését elősegítse, a vizet pedig, ami nélkül táplálkozás nem letezik, a talajban felfoghassuk, megörvénhessük arra az időre, mikor eső hiányában a növényzet fejlődését beszűkítene. Természetes, hogy öszi fogasolás után a rétre állatokat eresztetni nem szabad, tavasszal pedig ismétlem, nem szabad legeltetni.

Helyszüke miatt többre nem térhetek ki, pedig statisztikai adatok szerint az ország átlagos széna termése katasztrális holdanként csak 15 méterháza. A kútföld 38 méterházaival szemben, tehát még akad lennivalonk.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

F. Z. Holló. A tárcát örömmel hozzuk s szívesen vesszük, ha kiváló írói tollalból származó közleményekkel minél gyakrabban keresset le.

ár. A „Gondolatok” méltó helyen mindjárt a lap elején jönnek. — A „Szilánkok” is igen jók, de most helyszüke miatt nem hozhatjuk; alkalomadtán teltáználjuk.

— X. Csikszereida. Köszönjük. Tárcát megelőzően többet küldöttek be. Valamelyik számunkban hozni fogjuk.

Szám 879—1911.

Árverési hirdetés.

Alulírt kiküldött bír. végrehajtó ezennel közírré teszi, hogy a csikszereadi kir. járásbíroságnak 1911. évi V. 1072. sz. végzése folytán Dr. Csedő András ügyvéd által képviselt Kelemen József és t. csesői lakos végrehajtó részére Szabó Mozes madefalvi lakos végrehajtást szenvedő ellen 50 korona követelés s jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás tolytán alperestől lefoglalt és 520 koronára becsült ingóságokra a csikszereadi kir. járásbíroság 1911. évi V. 1072. sz. végzésével a további eljárás elrendeltetvén, annak az alap- és lefoglalattok követelése erejéig is, amennyiben azok kielégítési jogot nyertek volna, a végrehajtást szenvedő lakásán Csikmadefalván leendő megtartása határidőül 1912. évi január hó 5-ik napján délelőtt 11 órája kitűzték, amikor a bíróság lefoglalt ingók és pedig 10 szekér széna és marhák a legtöbbet ígérnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron által is el fognak adni.

Felhívomk mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtó követelést megelőző kielégítéshez jogot tartanak, amennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtást jelezkönyvből ki nem tűnik, hogy elsőbbségi jelentéseiket az árverés megkezdéséig alulírt kiküldötttel írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasztassák, mert különben csak a vételár fölöslegére fognak utaltatni.

Kélt Csikszereida, 1911. évi december hó 16-ik napján.

Molnár Sándor,
kir. bírósági végrehajtó.

Szám 880—1911.

Árverési hirdetés.

Alulírt kiküldött bír. végrehajtó ezennel közírré teszi, hogy a csikszereadi kir. járásbíroságnak 1911. évi V. 1073. sz. végzése folytán Dr. Csedő András ügyvéd által képviselt Kelemen József és t. csesői lakos végrehajtó részére Szabó Ignác madefalvi lakos végrehajtást szenvedő ellen 54 korona követelés s jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás tolytán alperestől lefoglalt és 640 koronára becsült ingóságokra a csikszereadi kir. járásbíroság 1911. évi V. 1073. sz. végzésével a további eljárás elrendeltetvén, annak az alap- és lefoglalattok követelése erejéig is, amennyiben azok kielégítési jogot nyertek volna, a végrehajtást szenvedő lakásán Csikmadefalván leendő megtartása határidőül 1912. évi január hó 5-ik napján délelőtt 10 órája kitűzték, amikor a bíróság lefoglalt ingók és pedig 10 szekér széna és ökrök a leg-

többet ígérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Felhívtnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtó követelését megelőző kielégítéshez jogot tartanak, amennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, hogy elsőbbségi jelenségeiket az árverés megkezdéséig alulírt kiküldött írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák, mert különben csak a vételár fölöslegére fognak utaltatni.

Kelt Csikszereda, 1911. évi december hó 16-ik napján.

Molnár Sándor,
kír. bírósági végrehajtó.

Sz. 2516—911. ki.

Hirdetmény.

Csikszereda város tanácsa értesíti az érdeklődő közönséget, hogy a városi képviselőtestület által folyó évi december hó 5-én hozott egyhangu határozat alapján a város területén kizárólag élelmicikkek eladása és beszerzése céljából a mai naptól kezdődőleg a rendszer szerdánapi hetivásárokon kívül a minden hét szombatján tartandó napi piac is megnyitattik. Ezen szombati vásárra (napi piacra) a következő élelmi cikkek hozhatók fel: buza, rozs, árpa, zab, törökbuza, borsó, lencse, paszuly, haricska, mák, turó, sajt, hal, szalonna, kolbász, zsir, mész, ecet; mindenféle gyümölcs, mint alma, körte, szilva, barack, cseresznye, meggy, dió, mogoró, szőlő és aszalt gyümölcsök; len- és kendermag, rizs- és köleskása, káposzta, retek, saláta, múrok, hagyma és mindenféle itt fel nem sorolt zöldség is. Továbbá: tej, tejföl, orda, vaj, tojás, kylli, zsemlye, kenyér, percc, tyuk, csirke, pulyka, ruca, liba, bárány, malac, vaddisznó, szarvas, őz, nyul vagy ehhez hasonló apróbb vadak és szárnyasállatok.

Ezen szombati vásárookra az ipari és kereskedelmi cikkek kirakása vagy a külpiacra tartozó állatok felhajtása nincs megengedve.

Ha az esztendő valamelyik szombatjára ünnep esik, akkor az élelmicikkek vására a megelőző napon, pénteken tartatik meg.

Csikszereda, 1911. évi december hó 9-én.

A városi tanács:

Dr. Ujfalusi Jenő,
polgármester.

Váradí Dénés,
jegyző.

Sz. 23—1911. kb.

Árverési hirdetmény.

Közírré tételik, hogy a Csikmadaras Közbirtokosság tulajdonát képező legelők és kaszálók, valamint a közbirtokosság tulajdonát képező vadászlat 1911. december 27-én reggel 9 órakor, Csikmadaras község házában megtartandó nyílt árverés útján fognak haszonbérbe adatni. Csikmadaras, 1911. december 8.

Dr. Márton László,
b. elnök.

Sófalvi József,
b. jegyző.

Szám: 2848/911. ki.

Pályázati hirdetmény.

Csikszereda városnál üresedésben levő két utkaparóti állásra ezennel pályázatot hirdetek s felhívom mindazokat, kik ezen évi egyenkint 500 kor. fizetéssel és 150 korona lakbérrel javadalmazott állást elnyerni óhajtják, hogy sajátkezileg irt és erkölcsi bizonyítvánnyal felszerelt pályázati kérésüket hozzám **folyó év december 30-ig** annál is inkább adják be, mert a később érkezettek figyelembe nem veszem.

Az állás azonnal elfoglalandó.

A kinevezett városi utkaparók kötelességei lesznek a városi utcák, utak jókarban tartásáról gondoskodni, a városi közterheket tisztán tartani, továbbá a városi tanács meghagyásait teljesíteni.

Csikszereda, 1911. december hó 14-én.

Dr. Ujfalusi Jenő,
polgármester.

Kiadó lakást keresek

Csikszeredában 1911. máj. 1-ére
600—800 korona évi bér mellett, 3—4 szoba, konyha, kamara, pince és istálló megfelelő gazdasági épületekkel.

Cím megtudható:
a kiadóhivatalban.

Hölgyek szives figyelmébe!

Tisztelettel értesítem Csikszereda város és vidéke hölgyközönségét, hogy a **budapesti lapasztalaltam után**

Hölgyfodrász és hajmunka

termemet a mai kor igényeinek minden tekintetben megfelelően átalakítottam, ahol készítek megrendelés után **Hajfonatokat, Lokni-kontyokat, Kalács-kontyot, Homlokhajáriztetet és mindennemű hajbetéteket.** Elvállalom a színehagyott hajak tetszészerű újrafestését kezeség mellett. Kifésült hajból készítek minden kívánt hajmunkát. — Vidéki megrendelésnél a kifésült haját legelőszörűbb 35 filleres helyeggel ajánlván cimenre beküldeni.

A kész hajmunkát három nap alatt visszaszállítom.

Szép és taetos munkát kizárólag tiszta **vágott és preparált** hajból érhetünk el. Külön e célra berendezett **hajmunka-termem** bizárolag csakis a nagyérdemű **hölgyközönségnek** áll rendelkezésére.

Ugyszintén alkalmi fésülések divatlap után eszközöltetnek. Továbbá divathajtűk, fejdíszek stb. Bel- és külföldi illatszerek és kozmetikai szerek állandóan raktáron.

Elsőrendű munkámról u. m. méréseket és határozottan szabott árainról állandó és előkelő vendégközönségem tesz bizonyosságot. A n. e. hölgy-közönség szives pártfogását kérve, vagyok kész szolgálattal

SZABÓ LAJOSNÉ hölgy-fodrász,

Csikszeredában, Kossuth Lajos utca.

Szolid és pontos kiszolgálás!**Vigadó szálloda, étterem és kávéház.**

Ertesítem Csikszereda és vidéke t. közönségét, hogy a Vigadót újlag saját kezelésembe vettem át.

Tisztán kezelt küküllőmenti borok, izletes ételek, figyelmes kiszolgálás és kényelmes szobák állanak vendégeim rendelkezésére.

Szives pártfogást kér

JAKAB GYULA.

**KÖNYV-
NYOMDAI****MUNKÁK**

n. m.: kereskedelmi, ipari és társadalmi célokra szükséges nyomtatványok, nagyobb terjedelmű művek, folyóiratok, meghívók, gyászjelentések, névjegyek csakis legizlésesebb, legolcsóbb, szakszerűség tekintetében kifogástalanul készülnek

Szaboda Miklós

könyvnyomdájában Csikszereda.
Ugyanott kapható minden, — a könyvkeskedéshez tartozó cikkek.

ÜZLET-ÁTTELVEZÉS.**Férfiszabó-üzletemet**

Kossuth Lajos-utca 3/b. szám alá helyeztem át, hol a legfinomabb magyar, skót és angol ruha szövetekből nagy választéku raktárt rendeztem be.

Mérték utáni

férfi-ruha

rendeléseket gyorsan és jutányosan teljesítik.

Bédő József

térül-szabó,
CSIKSZEREDA.

Gyerekszettek egész évben át kaphatók.

Férfi és Női divat Raktár

mindennemű női és férfi szövetekben

Fiu, leány és férfi készruha, kabát, női és férfi fehérnemű, cipő, kalap, nyakkendő, kesztyű, kötött figaró, zsebkendő.

Asztal- és ágygarnitúra, gyapott és cérna vászon

Gyerekszettek utazókosár, kézi- Varrógép Nagyválaszték Temetkezési cikkek és kész mindenféle koporsókban.

Pototzky Pál női és férfi divatüzletében Csikszerezdán.

Mátrai Ignácz

órák, ékszerész és látszerész Csikszereda, saját ház.

Ajánlja dúsán berendezett legújabb szerkezelt

arany- és ezüst Omega zsebrákat.

Állandó nagy raktárt tart valódi drágakövé

ékszerekből

Továbbá látszerési cikkek nagy választékban. Olcsó árak! — Pontos kiszolgálás!

Javítások gyorsan és lelkiismeretesen készítenek el.

GÉPÜZEMŰ

asztalos vállalat
Csikszereda Vörösmarty-
utca 21. szám.

Készít asztalos munkákat minden kivételben. Elvállalja faanyag kidolgozását asztalos mester uraknak szakszerű gépei által mérsékelt munkadíj ellenében

HIRDETÉSEKET

olcsó ár mellett felvesz a kiadói hivatal

Legjobb sör

SÖR

a „Korona”-ala Pilsen

Dréber Antal

kőbányai sörfőzdéjéből.

Egyedüli elárúító hely Csikszerezdán:

őzv. Nagy Istvánné Zoltán-vendéglője

hol mindennap frissen csapolva poharunkint kapható.

Nuridsány Márton

női és férfi divatüzlete új helyiségében
Csikszerezdán (a régivel szemben)

A legnagyobb választékban kaphatók az összes női és férfi divatárak a legolcsóbb árban.

Elismert, szolid bevásárlási hely.

Kéretik a címre ügyelni!

CSEH ISTVÁN

mészáros és hentes CSIKSZEREDA.

Naponta frissen vágott marha, borjú és sertés hus, saját készítményű felvágottak, sonka, kolbász és tormás virstli. Szalonna és zsír nagyban és kicsinyben.

Pontos kiszolgálás.

Filó Károly nagy temetkezési raktára

Csikszerezdában, Apaffy Mihály-
utca 36. szám. (Saját ház.)

Nagy választék mindenféle temetkezési cikkekben, n. m.: érc- és fakoporsók a legegyszerűbbtől a legdíszesebb kiállításban, szemfódelek, könyök- és fejpárnák, harisnyák, gyászlatyolok, gyertyák és szalagok, gyászjelentések stb. stb.

Koszorúk és koszoru szalagok óriási választékban. Üvegfedelű erekoporsók kizárólagos raktára. Díszes gyászkocsik.

Temetkezéseket elvállal pontos kiszolgálás és szolid árszámítás mellett.

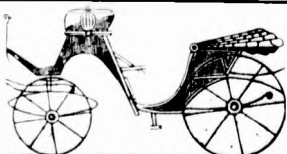
FRIED TESTVÉREK

divat-, kézmű- és rövidáruüzlete Csikszerezdán
a Hutter-szállodával szemben.

A női vevő közönség becses tudomására hozzák, hogy Csikszerezdán (a Hutter-szállodával szemben) a mai kor igényeinek teljesen megfelelő

DIVAT-, KÉZMŰ- és RÖVIDÁRUÜZLETET

nyitottak. — Amidőn üzletüket a nagyérdemű közönség szíves partolásába ajánlani bátorkodnak, egyben tisztelttel kérik, miszerint kegyeskedjenek becses és szíves látogatásaikkal, megrendeléseikkel szíveskedjenek, mit részükrel méltányolva legfőbb törekvésüknek ösmerendik. eljárásuk szilárd-ságával, pontoságukkal elsorendű gyárosoktól beszerzett áruik jószágával s ennek arányában áruik méltányos mérsékeltsege által nagyrabecsült bizalmukat mindenkorra kiérdemelik.

SZABÓ FERENC

kocsigyártó, nyerges, kárpitos és szíjgyártó üzlete

Csikszereda, Mikó-utca 16. sz.
(Saját ház.)

Kocsigyártó, nyerges, fényezési munkák, ugyszintén kárpitos, butorbehuzás és díszítési munkák, matrácok és paplanok: kész kocsik, szekerek, szánok és mindenféle töltött és töltetlen butorok, a lehető legjutányosabb árakért: esetleg részletfizetés mellett is kaphatók. Saját készítményű ágyfotelek, ruganyos matrácok, elegáns falakkal, valamint kőci ülések stb. állandó raktárban. Egyedüli bizományi raktár a Lukrécia hámfestő- és impregnáló zsíradékok fekete és naturszínben.

Legjutányosabb bevásárlási forrás

ugymint: hajtápokban, manükür-készletekben, zsebkésekben, pénz-ersznyekekben és mindennemű különlegességekben, valódi YES porcellán puding, Dianna sóshorszész és Nestlé-féle gyermek táplisz, folerakata

FEKETE VILMOS Első Csikmegyei illatszere- és piperekereskedésben — Csikszerezdán. —

Kellemes üdítő ital

a Hosszuaszói Erzsébet savanyuviz.

1 literes palackban 10 fillér. Megrendelhető:

A Hosszuaszói forrás kezelősége nál Csikszerezdán.